

Kommentering af udkast til levering af forskningsbaseret myndighedsrådgivning fra DCA, AU-Tech

Titel på produkt	Biodiversitetsvirkemidler
Ansvarlig for produktet	Institut for Agroøkologi (AGRO) med bidrag fra Institut for Bioscience (BIOS) ved AU og Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO) samt Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning (IGN) ved KU.
Rekvirent	Landbrugsstyrelsen (LBST)

		Rekvirent		DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
1	159	Det er ikke hele arealet der kan undlades en landbrugsaktivitet på, da der fortsat hovedsageligt skal være en landbrugsaktivitet. Foreslår at der tilføjes med kursivt til teksten: Er muligheden for at dele af arealer uden landbrugsmæssige aktiviteter...	LBST	Godt set. Præciseringen "markdele" erstatter "arealer" i teksten.	AGRO
2	162	Teksten efter f.eks. burde i stedet skrives: 'at udtage i forvejen udyrkbare (vådgjorte) eller ukurante dele af marken, eller med vilje tillade at klynger af træer og buske udvides ind på landbrugsarealet'	LBST	OK. Teksten er ændret til "f.eks. ved at udtage i forvejen udyrkbare (vådgjorte) eller ukurante dele af marken, eller med vilje tillade at klynger af træer og buske udvides ind på landbrugsarealet, uden risiko for træk i EU-støtten. Tidligere undersøgelser viser, at danske landbrugere ser et potentiale her for svarende til måske 1-2 % af det totale markareal med afgrøder i omdrift, og op til måske 10-20 % af arealet på marker med øvrige afgrøder (Dalgaard et al. 2019a, 2020)."	AGRO
3	163	Der bør tilføjes følgende med kursivt til teksten:	LBST	"... , uden risiko for træk i EU-støtten" tilføjet.	AGRO

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		Uden risiko for træk i støtten. Dette skyldes at det altid vil være en individuel vurdering hvorvidt kravene er opfyldt.			
4	183-185	Der bør tilføjes følgende til teksten med kursivt: således at der bliver lempelser i form af f.eks. Dette skyldes at der endnu ikke er besluttet noget endeligt + forhandlinger fortsat pågår.	LBST	Der tilføjes ” der bliver lempelser i form af f.eks.”	AGRO
5	186-188	Punkterne a.-c. skal slettes Vi kender ikke det præcise indhold endnu, så det bør ikke nævnes i rapporten som en mulighed.	LBST	Det er korrekt at det præcise indhold af den kommende Landbrugsreform ikke kendes endnu, og da det kun er eksempler AU blot har refereret og ikke selv har udarbejdet, der er nævnt, og disse ikke er væsentlige for forståelsen af rapporten, er teksten derfor forkortet.	AGRO
6	190	Punkt e. skal fjernes	LBST	Samme begrundelse som punkt 5.	AGRO
7	191	Det bør tilføjes at ECO-schemes er 1-årige tiltag	LBST	Det præciseres de er 1-årige	AGRO
8	194-199	Vi kender endnu ikke rammen, hvorfor disse antagelser bør slettes fra rapporten.	LBST	Det jo ”kun” eksempler der er nævnt, men all right, vi sletter dem.	AGRO
9	217	Hvad menes med 'specifikke ordninger'? Blomster- og bestøverbrak fortsætter som vi kender i dag på grundbetalingsordningen (muligvis blot en rettelse til planteartslisten tilhørende bestøverbrak)	LBST	Ændres til et eksempel	AGRO
10	301	Markpiber bør måske genovervejes som eksempel, da den typisk er (var) knyttet til det kystnære klit- og klithede landskab.	LBST	Enig. Den er slettet, som eksempel.	BIOS
11	376	Der foreslås tilføjet argumentation og beskrivelse ift. hvordan varigheden af virkemidlerne har betydning for jeres vurdering af deres effekt. Dette	Miljøstyrelsen (MST)	Effekten af virkemidlet vurderes for den periode, det får lov at virke. Dette er nu beskrevet i afsnit 2.1.1. Derudover er	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		<p>bør også afspejles i afsnittene om de enkelte virkemidler.</p> <p>Er det herunder rimeligt generelt at skrive at midlertidige virkemidler har en positiv effekt for stedfaste arter såsom planter samt andre arter med ringe spredningspotentiale – og muligheder? Når arealerne tages tilbage til omdrift vil man jo som udgangspunkt være tilbage til status quo ift. disse arters bestande/agerlandets diversitet (se også kommentar til linje 919).</p>		<p>betydningen af varighed allerede inkluderet i anbefalingerne under de enkelte virkemidler.</p> <p>Midlertidige virkemidler kan sagtens have en effekt på planter mv., så længe det får lov at virke, men effekten vil naturligvis sjældent være permanent.</p>	
12	418	Mangler afstand fra forrige afsnit	LBST	Der bør laves afstand.	IFRO
13	632	Jagtlejen er ofte 10X højere på Sjælland	LBST	Det kan meget vel være tilfældet, men der findes ikke nyere data på området. Vi mener modeller en rimelig retvisende, da det er den marginale forskel på arealanvendelse der er interessant.	IFRO
14	707	Kort over den ligelige fordeling er så lille at man ikke kan se fordelingen.	LBST		
15	816-817	Kan det præciseres, hvad der menes med 'i flere meters afstand'? Hvis insektvolden anlægges mellem to marker, så ligger volden jo i selve markkanten, hvorfor det er svært med 'flere meters afstand'. Hvad er jeres anbefaling?	LBST	Denne anbefaling gælder i forhold til opnåelse af den største effekt på bekæmpelsen af skadevoldere, hvilket er det primære sigte her. Hvis man betragter insektvolden som et biodiversitetsvirkemidler, hvad jo er tilfældet her, vil en placering så tæt på eksisterende hegn være optimal i forhold til hurtig indvandring af arter fra hegn eller anden kantbiotop. Teksten er rettet i forhold til dette. Dette er også tilføjet i anbefalingerne for virkemidlet.	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
16	820	En tilføjelse til de '0,5 m', hvor volden ikke må være 'bredere end højst 10 meter. Må gerne kombineres sammen med øvrige vildt- og bivenlige tiltag, dog så længe at flere tiltag tilsammen ikke er bredere end 10 meter. Må højst udgøre 10% af den mark, insektvolden er en del af'.	LBST	Følgende er tilføjet: "Insektvolde indgår som et af flere vildt- og bivenlige tiltag, hvor der gælder er række generelle betingelser, bl.a. at tiltaget maksimalt må have en bredde på 10 meter ligesom det maksimalt må udgøre 10 % af markens samlede areal. Det er nok mindre sandsynligt at landmanden vil anlægge en vold af en sådan bredde da tiltaget ikke må få permanent karakter og nemt skal kunne inddrages i omdriften igen."	BIOS
17	832-834	Det er ikke en anbefaling vi bruger længere. Vi har tidligere haft en diskussion med AU om dette, hvor vi blev enige om at tuelignende græsser ikke er den bedste løsning.	LBST	Er rettet til følgende: Der er ikke krav til plantedække på en insektvold (LBST 2020), men den kan med fordel tilsås med en blanding af flerårige tuedannende græsser, hvis den skal indgå, som virkemiddel i forhold til skadevolderbekæmpelse. Det kunne være arter som fx hundegræs, strand-svingel og engrottehele (timote). I forhold til opnåelse af den største effekt på biodiversitet vil eventuel såning og/etablering af en så artsrig flora, som muligt, være målet.	BIOS
18	840-841	Der står anført, at der ikke er noget aktivitetskrav til insektvolde hvilket kan fortolkes forkert. Der skal på alle landbrugsarealer årligt enten 1) udføres årlige landbrugsaktiviteter (nogle brakarealer kan have 2 årlige krav) eller 2) årligt opretholde arealet i en landbrugsmæssig tilstand, således at arealet til enhver tid kan anvendes til afgræsning eller dyrkning.	LBST	Se tekstændringer i forhold til kommentar nr. 16.	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		<p>Der er i dag således krav om at insektvolde skal opretholdes i landbrugsmæssig stand, hvorved det på ethvert tidspunkt skal sikres at opvækst af træer og buske fjernes.</p> <p>Det foreslås derfor at sætningen ændres til følgende (gælder i øvrigt for alle vildt- og bivenlige tiltag):</p> <p>Insektvolde skal opretholdes i en landbrugsmæssig stand, hvorved arealet skal være friholdt fra opvækst af træer og buske.</p> <p>Det kan evt. tilføjes at insektvolde er i dag støtteberettigede under den direkte støtte som vildt og bivenlige tiltag.</p>			
19	906	<p>Insektvolde kan i dag ikke anvendes bredt over hele landet, da vildt og bivenlige tiltag (insektvolde, lærkepletter, barjordsstriber og vildtstriber) er begrænset til kun omdriftsarealer.</p> <p>Der bør evt. tilføjes følge tekst med kursiv: Insektvolde kan i dag kun efter reglerne anvendes på omdriftsarealer, men kan i princippet anvendes bredt over hele landet.</p>	LBST	Virkemidlet er beskrevet i kapitel 3 Tiltag på- eller i umiddelbar tilknytning til dyrkningsfladen. Det er derfor lige som alle andre tiltag omtalt i dette kapitel begrænset til omdriftsarealet. Da der åbenbart kan være tvivl om dette er det ændret til: "Insektvolde kan anvendes på alle omdriftsarealer, men fravær af brug af pesticider og gødskning på insektvolden, som..."	BIOS
20	919	<p>Her et eksempel på tidligere nævnte problemstilling fra linje 376</p> <p>Det fremgår ikke hvordan det kan konkluderes at insektvolde kan have en så høj, hvis overhovedet nogen, positiv effekt på de vilde planters bestande på længere sigt. Planterne pløjes jo væk når</p>	MST	Se besvarelse og ændringer i forhold til kommentar 11.	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		insektvolden fjernes igen og har et meget begrænset spredningspotentiale før dette. Det foreslås, at I argumenterer yderligere ift. effekten for vilde planter, til dette samt øvrige midlertidige virkemidler, ned til afsnit 3.10 inkl., såfremt I vil fastholde sådanne scorer.			
21	936-937 + 956-957	Er der behov for udgifter til udsåning og såning med hånd – kan der ikke nøjes med naturlig opvækst fra frøpuljen i jorden? Obs der er ikke krav til plantedække jf. reglerne og som anført på linje 831.	LBST	Man kunne tilføje en variation uden udsæd og såning med hånd. Se også kommentarer til linje 831.	IFRO
22	991-992	Brakarealer må ikke anvendes til produktion hvilket betyder at de må ikke anvendes til dyrkning af afgrøder, sprøjtning, gødskning, afgræsning. De skal dog holdes i landbrugsmæssig stand med slåning, så arealet er egnet til afgræsning eller dyrkning. Det foreslås følgende tilføjelse med kursiv til sætningen: Der må endvidere ikke ske nogle former for produktion hvorved der ikke må ske afgræsning, sprøjtning, gødskning mv.	LBST	Den foreslåede tekst er tilføjet.	BIOS
23	1001-1002	På alle typer af brak findes en særregel om forbud mod slåning fra 1. maj til og med 31. juli af hensyn til ynglende fugle og vildtet. Dette er dog angivet længere nede i afsnittet, men bør også nævnes her, da det er en 'del af hovedkriteriet' på braklagte arealer.	LBST	Sætningen er tilføjet dette: "Der er aktuelt krav om en minimumslandbrugsaktivitet, der medfører et krav om at slåningsbrak slås mindst en gang årligt uden for perioden med slåningsforbud (1. maj til 31. juli) i enten foråret (1.-30. april) eller sensommeren (1. august-25. september) (LBST 2020b)."	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
24	1008	Enkeltbetalingsordningerne udgik i 2015. Skriv i stedet Grundbetalingsordningen.	LBST	OK	BIOS
25	1013	Der er krav om plantedække på braklagte arealer 'fra 1. maj og resten af kalenderåret', jf. reglerne om krydsoverensstemmelse, KO-krav 1.33. Fra 1. juli må plantedækket på braklagte arealer nedvisnes forud for jordbehandling fra 1. august i forbindelse med etablering af en vintersæd.	LBST	Er tilføjet.	BIOS
26	1025-1026	Kravet til vegetationsdække skyldes et KO-krav mod jorderosion og ikke den direkte støtte. Arealer med brak må i princippet godt ligge uden plantedække under grundbetalingsordningen. Det kan evt. præcises med følgende tilføjelse til sætningen med kursiv: Ved slåningsbrak er der efter grundbetalingsreglerne ikke krav om udsåning af planter, men derimod skal arealet for at leve op til reglerne om krydsoverensstemmelse fremstå med et synligt vegetationsdække fra 1. maj i støtteåret.	LBST	Er rettet i forhold til forslaget.	BIOS
27	1132	Det kan misforstås at der står 'anlægge marken med kulturgræsser' – menes her rettelig at man i året forinden brak har anlagt marken med kulturgræsser? På slåningsbrakmarker er jordbehandling ikke tilladt hele kalenderåret (dog kun i forbindelse med vintersæd fra 1. august), hvorfor landmandens omkostning til brak skal fordeles på omkostningen ved etableringen fra forrige års afgrøde. Er det realistisk at landmanden bruger tid/penge i	LBST	Teksten på linje 1132 justeres som følger: ... incitament til at anlægge barkmarken med udlæg af kulturgræs eller såning af kulturgræs efter høst i året forud for første år som brakmark, på trods af... Omkostningerne til etablering af brakmarken er i år 0 (året før det bliver en brakmark), som anført i tabel 3.4. Vi kender ikke til brakmarker	IFRO

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		vinteren forud for braklægning til at etablere et dækkende plantedække? Hvor ofte ser I at en brakmark ikke efterlever plantedækkekravet? I LBST er denne underkendelsesårsag ikke anvendt hyppigt.		<p>der ikke har et etableret plantedække af kulturgræs – det er etableret i efteråret eller som udlæg i den forudgående afgrøde, men brakmarker kan selvfølgelig være omdriftsgræsmarker der overgår til brak.</p> <p>Vi mener endvidere det er realistiske at landmanden vil bruge tid og penge på at sikre sig at kravet om plantedække er opfyldt, idet man sjældent ser en brakmark ikke efterlever plantedækkekravet. Det understøttes også af, at underkendelsesårsagen ikke anvendes hyppigt – det bekræfter formentlig vores antagelse om at brakmarkerne hovedsagligt er etablerede.</p>	
28	1140	Er der forskel i omkostningen ved afpudsningen enten i foråret (sparsomt plantedække og hårdere jord) eller i sensommeren? Spiller årstiden en faktor på omkostningen (i sommeren er arealet blød/våd og græsset tættere)?	LBST	Der er ikke anvendt en differentieret omkostning for slåning i forskellige sæsoner.	IFRO
29	1160-1161	Ikke, hvis det samtidigt er anmeldt som MFO-brak (den tid arealet er anmeldt som MFO-brak 'pauser græstællingen')	LBST	En præcisering der ikke er nødvendig for indeværende notat.	IFRO
30	1195-1197	<p>Det bør tilføjes hvilket krav der er tale om. Forslag til teksttilføjelse med kursiv:</p> <p>Braklægning skønnes at blive en 'væsentlig del af opfyldelsen af de kommende GLM9 krav om ikke-produktive elementer i EU's nye landbrugsreform CAP2020.'</p>	LBST	"GLM9" indsættes	IFRO

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
31	1233-1234	Det bør pointeres at heller ikke blomsterbrak må anvendes til produktion. Forslag til teksttilføjelse med kursiv: Som på øvrige brakarealer, må 'blomsterbrak ikke anvendes til produktion og der må således ikke tilføjes jordforbedrings- eller plantebeskyttelsesmidler'.	LBST	Tilføjet tekst om, at blomsterbrak ikke må anvendes til produktion. Det øvrige stod der i forvejen.	BIOS
32	1241	Skriv Grundbetalingsordningen i stedet for Enkeltbetalingsordningerne.	LBST	ok	BIOS
33	1247-1248	De 50% bør præciseres, således: 'skal være jævnt fordelt, dvs. det skal pr. m2 sikres en blandingstæthed på mindst 50%'.	LBST	Tekst rettet til	BIOS
34	1256	Hvorfor dyrkningshistorie? Det er et krav at jorden jordvendes inden isåning af blomsterblanding, så det vil jo 'nulstille' tidligere opnået biodiversitet på selvsamme areal?	LBST	Man skal jo ikke dybdepløje, men jordbearbejde, så en del af frøpuljen vil være tilgængelig. Ikke rettet.	BIOS
35	1290-1294	Der foreslås at man undersøger om der er insekter tilknyttet til de enkelte arter inden udsåning, men der står ikke hvordan man gør dette. Kan det stå lidt tydeligere, hvis I mener der er behov for øget forskning omkring dette?	LBST	Der er en del viden om dette allerede, som man bør inkludere ved opstilling af lister over brugbare plantearter. Dette er nu skrevet tydeligere i brødteksten og inkluderet i anbefalingerne.	BIOS
36	1364	Skriv Grundbetalingsordningen i stedet for Enkeltbetalingsordningerne. Hvad menes i øvrigt med 'enkeltbetalingsordningerne' (hvilket flertal?)?	LBST	Ok, vi retter til grundbetalingsordningen, og i ental.	BIOS + AGRO
37	1433-1438	Ingen regler og praksis beskrevet, hvilket bør tilføjes:	LBST	Foreløbig ingen rettelser: Vibelavninger forudsætter kun at der er en lavning på marken, der er våd/fugtig i sen-vinter og tidligt forår og som ikke eftersås senere på sæsonen. Er det i	BIOS + IFRO

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		Vibelavninger er i dag ikke støtteberettiget, da det forudsætter at arealet skal være vandlidende, hvilket ikke er i overensstemmelse med 'opretholdelse af marken i en landbrugsmæssig stand'.		modstrid med opretholdelse af god landbrugsmæssig stand, hvis sådanne arealer ikke eftersås? I vejledning vedr. grundbetaling står om permanent vandlidende jorde (kap. 4.3) at det er jorde, der ikke kan dyrkes/slås/afgræsses i perioden 15. maj – 25. sep, for permanent græs perioden 1. juni – 25. sep. Der er således intet problem i forhold til at jorden er vanddækket/våd i det tidlige forår, hvilket er vigtigt for viberne.	
38	1510	Der er noget der ikke stemmer, da der står, at vibelavning skal mindst være 100m2 for at have en effekt men i boks 5 linje 1497 står, at de skal være mindst 2 ha for at have en effekt på vibebestanden. De 100m2 er gengivet i linje 1519 og 1520. Måske skal fodnote 1 blot føres ind i teksten?	LBST	Det er en fejl – der skal stå minimum 2 ha i teksten. Afsnittet slettes jf. nedenfor.	IFRO
39	1512-1514	Ikke korrekt. Der er ikke krav om plantedække på landbrugsarealer (undtaget er kun braklagte arealer), hvorfor landbrugeren ikke er tvunget til at tilså sine marker. Det eneste krav er at der er sket mindst landbrugsaktivitet, fx. jordbehandling, strigling, afgræsning m.m. I forhold til de 100 m2 usået bare pletter, så er det i forhold til at man overhovedet ikke har udført en landbrugsaktivitet/eller fordi arealet er for vådt - her gælder en grænse på 0,01 ha.	LBST	På denne baggrund slettes linje 1510 til 1521 og der indsættes en ny tekst her og i afsnittet om lærkepletter. Der gøres dog opmærksom på at formuleringen i vejledningen let kan fejlfortolkes.	IFRO

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
40	1548	Det skal tilføjes til teksten, at 'lærkepletter indgår i dag som en del af vildt og bivenlige tiltag, hvor der efter de nuværende regler må være op til 10% af markens areal udlagt som vildt- og bivenlige tiltag, hvor hvert enkelt tiltag højst må være 10 meter brede og være anlagt med en afstand på 10 meter mellem hvert tiltag. Vildt og bivenlige tiltag skal opretholdes i landbrugsmæssig stand egnet til afgræsning eller dyrkning, hvorved tiltagnene skal holdes fri for opvækst af træer og buske. Herudover gælder at områder hvor der ikke foretages landbrugsaktiviteter og derfor ikke er støtteberettigede ikke må udgøre mere end 100m2'.	LBST	Er tilføjet. Det kan dog undre at lærkepletter behandles under vildt- og bivenlige tiltag. Lærker er vel ikke vildt!	BIOS
41	1688	Det er korrekt at 'haregrønning' som begreb ikke er beskrevet, men hvis en sådan skal forstås som en vedvarende kortslået græsstribe (under fællesbetegnelsen 'vildtstriber'), så er en sådan tilladt på det støtteberettigede areal til grundbetaling.	LBST	Ok – tekst rettet til.	BIOS
42	1704	Husk at nævne, at vildt- og bivenlige tiltag kun må 'anlægges' på arealer i omdrift'. Kortslåede græsstriber kan dog betragtes som en alm. landbrugspraksis, hvorfor sådanne kan være tilladt på arealer med permanente afgrøder og permanent græs	LBST	Hele kapitlet handler jo om markfladen, men vi har nu tilføjet ” Vildt- og bivenlige tiltag må som udgangspunkt kun bruges på arealer i omdrift, men kortslåede græsstriber kan dog betragtes som en alm. landbrugspraksis og er derfor tilladt på arealer med permanente afgrøder og permanent græs.”	BIOS
43	1706-1709	Det kan evt. tilføjes følgende: der skal være en afstand på mindst 10 meter mellem hvert vildt- og bivenlige tiltag. Vildt- og bivenlige tiltag skal	LBST	Tilføjet.	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		opretholdes i landbrugsmæssig stand egnet til afgræsning eller dyrkning, hvorved tiltagnene skal holdes fri for opvækst af træer og buske.			
44	1815	Husk det kun er på omdriftsarealer	LBST	Tilføjet	BIOS
45	1817-1919	Blomsterstriber indgår i dag som vildt- og bivenlige tiltag. Der kan evt. tilføjes følgende: der skal være en afstand på mindst 10 meter mellem hvert vildt- og bivenlige tiltag. Vildt- og bivenlige tiltag skal opretholdes i landbrugsmæssig stand egnet til afgræsning eller dyrkning, hvorved tiltagnene skal holdes fri for opvækst af træer og buske.	LBST	Tilføjet	BIOS
46	1872-1873	Skal der være krav om samme plantetæthed som på blomster/bestøverbrak? Vildtstriber er jo frivillige, så vi stiller ikke spørgsmålstegn ved en for tynd udsået blanding, hvorfor omkostningen ikke burde være ligeså som blomster/bestøverbrak.	LBST	Selvom der ikke stilles spørgsmålstegn ved en tynd udsåning, vil en tæt bestand alligevel bedre opfylde målet med udsåning, altså anlæggelsen af en blomsterstribe, hvorfor den samme plantetæthed anvendes.	IFRO
47	1898-1899	Barjordsstriber indgår i dag som vildt- og bivenlige tiltag. Der kan evt. tilføjes følgende: der skal være en afstand på mindst 10 meter mellem hvert vildt- og bivenlige tiltag. Vildt- og bivenlige tiltag skal opretholdes i landbrugsmæssig stand egnet til afgræsning eller dyrkning, hvorved tiltagnene skal holdes fri for opvækst af træer og buske.	LBST	Tilføjet	BIOS
48	1900	Hvad menes med 'ikke få permanent karakter'? En kontinuerlig holdt stribe uden plantedække kan sagtens modtage grundbetaling, da der jo er sket en landbrugsaktivitet.	LBST	At det ikke må gro til i vedplanter - tilføjet	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
49	1925	Hvad menes med 'også kortvarige tiltag'? Hvor mange år er hhv. kortvarige og langvarige? Uddyb gerne.	LBST	Tilføjet "(en eller få dyrkningssæsoner)"	BIOS
50	1974 (boks 9, 2.linje)	I skriver 'ikke anlægges i stribe'. Af linje 1938-1940 står ellers at stribes i lineær form er til gavn for agerlandsfuglene mht. fødesøgning og spredning... Med 'stribes' menes vel lineær form eller kan det også være punktformede?	LBST	Rettet til "Områderne med bar jord skal ikke nødvendigvis anlægges i stribes"	BIOS
51	2007	Der mangler farveafkodning af hvad de forskellige farver i tabellerne betyder.	LBST	Er tilføjet	AGRO
52	2016	Kan en MFO-markbræmme (20 meter græsstribe/blomsterstribe, som er støtteberettiget i dag) kunne bruges som en bufferzone? Hvis der skal udlægges en bred bufferzone omkring alle virkemidler, så vil det kunne påvirke incitamentet for at lave tiltag negativt, da det så altid vil kræve rigeligt med plads.	LBST	Ja, men det er et andet virkemiddel, end det beskrevne. Det er nu nævnt i teksten. Der er ikke tale om, at vi foreslår bufferzonen som et krav for alle tiltag.	BIOS
53	2052	Hvad hvis bufferzonen tilsås med en blomsterblanding, så vil det vel samme effekt som på blomsterstribes?	LBST	Ja, men det er et andet virkemiddel end det beskrevne – det er tilføjet, at der kan tænkes andre udformninger af bufferzonen end den beskrevne. Desuden vil det kræve, at blomsterstriben ikke sprøjtes og gødes, hvilket de nuværende regler ikke sikrer.	BIOS
54	2072- 2074	Pointen i denne sætning om at den største biodiversitetsmæssige effekt forventes på de tilstødende arealer kunne overvejes flyttet op i brødteksten (står pt. som tekst til tabel 3.16) – evt. suppleret med udsagnet i linje 4778-4780.	LBST	Det skal stå i tabelteksten, da tabellen skal kunne forstås for sig selv. Tilføjet i brødteksten.	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
55	2133	Hvad med de større 'vandhuller', fx konstruerede minivådområder (tilsagnsarealer med 10-årig forpligtigelse)? Og hvad med nye/etablerede varige vådområder på tidligere landbrugsarealer, som grundet opfyldelsen af vandrammedirektivet og/eller Natura2000, og ved opfyldelse af øvrige betingelser, kan være støtteberettiget til grundbetaling under undtagelsesbestemmelsen (artikel 32-arealer)? Sådanne større arealer kan vel også indgå som et virkemiddel, da det jo har til formål at forbedre området miljø og naturtilstand?	LBST	Har tilføjet ” Andre typer af vandhuller og vådområder end de her beskrevne, fx konstruerede minivådområder, er designet til at nedsætte næringsstofbelastningen af søer og vandløb. De vil således typisk være meget næringsstofbelastede og dermed af begrænset biodiversitetsmæssig værdi.”	BIOS
56	2134	I skriver at 'der ydes ikke tilskud til etablering af vådområder på naturtyper beskyttet 2134 efter naturbeskyttelsesloven § 3". Det er måske korrekt at NST ikke yder tilskud til dette. Men LBST yder tilskud til etablering af vådområder forudsat at arealet derved kan medvirke til at reducere kvælstofudvaskningen og det i øvrigt af miljømyndighederne vurderes at kunne fremme biodiversiteten i området. Ofte vil der samtidig kunne opnås støtte til pleje af arealet af hensyn til biodiversiteten	LBST	Vi skriver ikke om vådområder beregnet på fjernelse af næringsstoffer (se også bemærkning ovenfor). Ingen rettelser.	BIOS
57	2140	Det kan evt. tilføjes følgende: en del af de søer der er beskyttet efter Naturbelyttelsesloven og som er op til 2.000 m2 er samtidig omfattet af et veligeholdelses- og fastholdelseskrav under GLM efter de nuværende krydsoverensstemmelseskrav.	LBST	Tilføjet	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		Se evt. https://lbt.dk/nyheder/nyhed/nyhed/vaer-opmaerksom-paa-at-glm-landskabelementer-er-beskyttede/			
58	2142	Det foreslås at der i stedet for "en naturtilstand" skrives "et naturligt dyre- og planteliv"	MST	ok	BIOS
59	2205	Det virker underligt at dette tiltag scorer ikke kan score højere for mange artsgrupper end mange af de mere midlertidige virkemidler. I denne DCE rapport står der, at man kan skabe vandhuller med en relativt god naturtilstand på kort tid: https://dce2.au.dk/pub/SR266.pdf . Kom gerne med yderligere forklaring.	MST	Se det tilrettede paradigme samt svar på kommentar nr. 11 vedr. varighed. Desuden er padder og fisk jo ikke en del af vurderingen i tabellen, men udelukkende beskrevet i brødteksten.	BIOS
60	2275-2276	Halmballer inden for dyrkningsfladen betragtes efter de gældende regler som oplagring af landbrugsprodukter og anses som en hindring for udførelse af landbrugsaktiviteter, hvis de ligger samme sted i længere tid. Derfor må oplagring af landbrugsprodukter, ikke ligge på arealet i mere end 1 år.	LBST	Der står i indledningen til afsnit 3.12 at halmballerne placeres i markomgivelserne. Under placering er dette præciseret.	BIOS
61	2333	Der bør tilføjes til tekststykket 'Arealet må ikke indenfor perioden' at der er tale om 'den 5-årige periode inden overgåelse til status af permanent græs'.	LBST	Er tilføjet	BIOS
62	2334	Med sommerslåningsbrak bør præciseres med 'alm. slåningsbrak' (ikke MFO-slåningsbrak)	LBST	Er tilføjet	BIOS
63	2343-2352	Økologiske græsmarker skal efter de gældende tilskudsregler omfattes af afgræsning eller et årligt slæt for at modtage Økologisk Arealtilskud.	LBST	Dette vedrører ikke økologi	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
64	2346	Kravet helt ned til 100 m2 gælder både afgræsning og 'afslåning'	LBST	Er tilføjet	BIOS
65	2349-2350	Det bør præciseres, at der korrigeres for ikke-støtteberettigede elementer 'op til 500 m2', som herefter indgå i støtteprocenten. Sammenhængende elementer over 500 m2 skal landmanden tegne ud og undlade at søge grundbetaling til.	LBST	Er tilføjet	BIOS
66	2356	Her står at permanent græs kan være §3 og derfor ikke må jordbehandles osv. Der er ikke efterfølgende et klart skifte til linje 2363, hvor der står at Arealer med permanent græs indeholder generelt meget få plantearter. Det kan med fordel fremtå tydeligere, at dette kapitel IKKE omhandler de permanente græsarealer, der er §3 og har høj biodiversitet. Disse arealer er beskrevet i kapitel 3.14	LBST	Er tilføjet: Disse vedvarende græsarealer beskrives nærmere i kapitel 3.14.	BIOS
67	2367	Hvad er kilden til at arealerne ofte slås flere gange	LBST	Referencen er Dansk Landbrugsrådgivning u.å. Dyrkningsvejledning, Græs og kløvergræs. Referencen tilføjes.	BIOS
68	2375	Er det muligt at kvantificere sammenhængen mellem grader af intensiv græsning og tilsvarende negative effekt på biodiversiteten? Med andre ord hvor stort kan græsningstrykket være uden at det får negativ effekt på biodiversiteten og hvor lille skal græsningstrykket være for at opnå en score på hhv. 1, 2 og 3 i effekt?	MST	Effekten af græsning afhænger i høj grad af græsningstrykket, der angiver forholdet mellem antal dyr og mængden af tilgængeligt foder. Hvornår græsningstrykket er højt eller lavt vil være afhængig af såvel primær produktion på arealet som hvilke græssende dyr, der er tale om. På lavproduktive arealer vil selv et meget begrænset antal dyr medføre et højt græsningstryk og have negative effekter, medens mere produktive arealer kan bære et	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
				større antal dyr. Det er altså ikke muligt at etablere den ønskede sammenhæng mellem græsningstryk og negative effekter (scoring).	
69	2398	Se spørgsmålet til linje 2375 – I boksen anføres 'græsses ekstensivt'. Kan det kvantificeres ift. biodiversitetseffekt?	MST	Se svaret på kommentar 68.	BIOS
70	2457-2487	Afsnit 3.14 om vedvarende græs og mulighed for tilskud til pleje bør justeres. Vedvarende græs anvendes ikke terminologisk ifm. de gældende regler for tilskud til pleje af græs- og naturarealer.	LBST	Terminologien præciseres under " Nuværende regler og praksis"	AGRO + BIOS
71	2498	Samme spørgsmål som til linje 2375 vedr. teksten 'Effekten af græsning og/eller slåning på vegetation og insekter afhænger i høj grad af intensiteten af påvirkningen, størrelsen af arealet samt det tidspunkt på året, aktiviteten udføres.'	MST	Se svaret på kommentar 68.	BIOS
72	2694	Der mangler forklaring på 3 farvekoder i grafen	LBST		
73	2697	Der mangler en beskrivelse af, hvor vigtigt det er, at arealet plejes. Gør man ingenting, vil arealerne som udgangspunkt først gro til i kraftigt voksende stauder (brændenælder o. lign.), hvilket i nogle tilfælde vil være værre for biodiversiteten end hvis man ikke udtog arealet. Dette gælder i vidt omfang også på de mere tørre og næringsfattige jorde, selvom behovet for pleje af disse arealer vil være mindre. Uden nærmere at beskrive, at man på den permanent ekstensiverede jord også foretager en plejeindsats, vurderes tabel 3.25 at være misvisende. Det vil i de fleste tilfælde være afgørende for en positiv effekt på biodiversiteten,	LBST	Der er tilføjet tekst vedr. pleje, men da der i reglen ikke vil være egentlige målsætninger for de, ofte små, arealer, der udtages, berører vi ikke pleje i øvrigt, ligesom det heller ikke er inkluderet i de økonomiske betragtninger.	IGN + BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		at arealet slås, høstes, afgræsses eller blot ryddes med jævne mellemrum.			
74	2782	I skriver at "det forudsættes, at der ikke er etablerings- eller plejeomkostninger for disse arealer". Men, det er jo nødvendigt med en pleje. Og i det omfang at arealerne ligger indenfor N2000 og er udpeget af MST til fremme af habitatnatur og/eller af LBST til pleje- af græs- og naturarealer, kan omkostninger til pleje kompenseres under ordningen for Pleje af græs- og naturarealer.	LBST	Pointen i virkemidlet er netop at der ikke foretages pleje og naturlige processer udvikler arealet. Der foretages ingen ændringer.	IFRO
75	2953	Skal der mon stå "laver" el. "lichener" i stedet for "larver"?	MST	Er rettet.	BIOS
76	3015-3018	Der kan evt. tilføjes følgende: fortidsminder som gravhøje skal endvidere fastholdes og vedligeholdes som et GLM-landskabselement under de nuværende krydsoverensstemmelseskrav, hvilket omfattet at fortidsmindet ikke må ødelægges og skal holdes fri fra træer og buske.	LBST	Er tilføjet.	BIOS
77	3370	Der er krav om mindst to træarter – tilføj 'og mindst 3 træarter ved nåleskov'	LBST	Er tilføjet	IGN
78	3591	Indgår der parametre for stormfaldsrisiko i denne beregning. I givet fald – med hvilken risiko?	LBST	1% over 12 meter for rødgran som der her bruges til at beskrive nåletræ.	IFRO
79	3703	Kan dette kvantificeres yderligere så det kan indgå i omkostningsberegningen	LBST	Nej, dette er ikke muligt pga. mangel på studier.	IFRO
80	4354-4360	Umiddelbart bør der stå 300-3.000 kr. for planteproduktion og ikke 0-3.000 kr., jf. Pedersen (2020). Både de 0-2.000 kr. og de 0-3.000 kr. for meromkostninger ved økologisk produktion kan give anledning til at tro, at man fx kan sætte	LBST	De 0 - 3000 rettes til 300 – 3000. Der foretages ikke yderligere tilføjelser, idet usikkerhedsmomenterne er nævnt og der henvises til kilden med mere udførlig beskrivelse.	IFRO

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		satserne til 0 kr./ha. Det kan derfor med fordel uddybes, hvad beløbene er udtryk for og hvordan de skal forstås.			
81	4450-4454	Det er en for snæver betragtning, at udbredelsen af skovlandbrug i DK kun er levende hegn. Under den angivne definition er der flere eksempler på landbrugere der dyrker frugt/bær/nødder i kombination med én årlige afgrøder og dyrehold. Jeg mener, det er vigtigt at uddybe, hvad den antagelse i rapporten bygger på. Derudover vil jeg også stille mig kritisk overfor, at levende hegn alene kan betegnes som skovlandbrug under den angivne definition.	LBST	Sætningen ” vil der i praksis sjældent være tale om mere end levende hegn, der kan falde inden for definitionen af skovlandbrug.” slettes, og teksten i afsnittet justeres med reference til myndighedsbesvarelsen ”Scenarier for skovlandbrug i Danmark – effekter på miljø, klima og biodiversitet”	AGRO
82	4508	Modsat beskrivelsen af driftsformerne ’økologisk jordbrug’, ’reduceret jordbearbejdning’ samt ’præcisionsjordbrug’ mangler der et afsnit omkring ’driftsøkonomisk effekt’ for skovlandbrug eller en beskrivelse af, hvorfor det ikke er undersøgt.	LBST	Vi præciserer hvorfor økonomi for skovlandbrug er udeladt: ”Med de begrænsede erfaringer der hidtil har været med skovlandbrug i Danmark har det ikke været muligt at lave en økonomiske vurdering af de mulige systemer, tilsvarende for fx økologisk jordbrug og reduceret jordbearbejdning.”	AGRO + IFRO
83	4521-4522	Det skrives, at de biotoper, som skabes gennem de virkemidler der beskrives i virkemiddelkataloget, i mange tilfælde kan blive § 3-beskyttet. Med mit kendskab til § 3 ville jeg umiddelbart mene, at det kun er for nogle ganske få af virkemidlerne beskrevet i kap. 3, at det vil kunne ske.	LBST	”mange tilfælde” er ændret til ”visse tilfælde”	AGRO
84	4755	Af hensyn til forståelsen ved særskilt læsning af sammenfatningen savnes en fodnote til tabel 7.1 der forklarer hvad scores på den arbitrære skala fra -3 til +3 står for, samt at disse scorer ikke kan	MST	Tabeltekst rettet til.	BIOS

Rekvirent				DCA institut	
Nr	Linjenr	Kommentar	Ansvarlig for kommentar	Begrundet håndtering af kommentar	Ansvarlig for håndtering af kommentar
		sammenlignes på tværs af virkemidler, idet de enkelte virkemidler fører til effekter for forskellige arter.			
85	4842	Samme kommentar som for linje 4755 dog angående fodnote til tabel 7.2	MST	Jf. kommentar 84, i tabeltekst er tilføjet ” Da det er organismegruppe(r), der kan have gavn af et givent virkemiddel, kan resultaterne for biodiversitetseffekterne ikke umiddelbart sammenlignes på tværs af virkemidlerne.”	AGRO
86	4851	Er det muligt at uddybe følgende tekst fra konklusionen, således det umiddelbart giver mere mening ved læsning af konklusionen uden at have læst hele rapporten: ”Da biodiversitet er særdeles komplekst, vil der med sikkerhed være behov for et miks af virkemidler for at opnå en samlet effekt på biodiversiteten og bidrage til målsatte effekter på biodiversiteten.”	MST	Teksten er rettet til med udvalgte tilføjelser og herunder indføjeelse af en summerende faktaboks nummer 32 øverst i kapitlet, men vi ønsker læseren skal orientere sig i rapportens brødtekstafsnit, herunder læsevejledningen i afsnit 1.3 og baggrundsafsnit 2.1+2.2. Dvs. vi vælger fortsat at holde os til en generel og ret kortfattet konklusion.	BIOS + IGN + IFRO + AGRO